

İbrahim Aşlamacı'nın "21. Yüzyıl Becerileri ve Din Eğitimi" İsimli Eserinin Değerlendirmesi

Evaluation of İbrahim Aşlamacı's Work Titled '21st Century Skills and Religious Education'

İbrahim Aşlamacı. 21. Yüzyıl Becerileri ve Din Eğitimi Eleştirel Bir Yaklaşım. (İstanbul: Dem Yayınları, 2023), ISBN: 9786057273093

Ramazan Erten

Anahtar Kelimeler

Din Eğitimi, Beceri Temelli Eğitim, 21. Yüzyıl Becerileri ve Din Eğitimi, OECD, 21. Yüzyıl Öğreneni

Keywords

Religious Education, Skill-Based Education, 21st Century Skills and Religious Education, OECD, 21st Century Learner

Temel hareket noktası, beceri temelli bir din eğitiminin imkân ve sınırlılıklarının ortaya konulması olan "21. Yüzyıl Becerileri ve Din Eğitimi" isimli kitap, Prof. Dr. İbrahim Aşlamacı'nın kaleminden ve Dem Yayınları tarafından bizlere sunulmuştur. Eser, yazarının önsözünde ifade ettiği üzere, 6 Şubat depremi ve Filistin-israil olaylarının gölgesinde büyük zorluklar içerisinde yazılmıştır. Eser 288 sayfadan oluşmaktadır. Eserin yazılma amacı; 21. yüzyıl becerileri doğrultusunda gerçekleştirilecek bir din eğitiminin imkân ve sınırlılıklarının ortaya konulmasıdır. "21. Yüzyıl Becerileri ve Din Eğitimi" isimli kitap toplamda 10 bölümden oluşmaktadır. Bu bölümler; "Eğitimin Amacı: Tarihsel Roller ve Hedefler", "Yeni Yüzyılın Yeni İhtiyaçları: 21. Yüzyılda Değişime Yön Veren Unsurlar ve Eğitime Yansımaları", "Eğitimde Yeni Bir Yön Arayışı: 21. Yüzyıl Becerileri", "21. Yüzyıl Becerileri Öğretiminin Temel Bileşenleri", "21. Yüzyıl Becerilerinin Türk Eğitim Sistemine Yansımaları", "21. Yüzyılda Dini Yeniden Düşünmek", "21. Yüzyılda Dine

* Sorumlu Yazar: Ramazan Erten (Arş. Gör.), Fırat Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Din Eğitimi Anabilim Dalı, Elazığ, Türkiye. E-posta: rerten@firat.edu.tr. Orcid: 0000-0002-4723-1581

Atf: Erten, Ramazan. "İbrahim Aşlamacı'nın "21. Yüzyıl Becerileri ve Din Eğitimi" Değerlendirmesi. Adlı Eserinin Değerlendirmesi. *darulfunun ilahiyat* 35, 2 (2024): 643–648. <https://doi.org/10.26650/di.2024.35.2.1501747>

Yer Açmak”, “ 21. Yüzyılda Din Eğitimi Neyi Vadedebilir?”, “ Beceri Temelli Din Öğretimi: İmkan Ve Sınırlıklar” ve “ Beceri Temelli Din Öğretiminde Bazı Yeterlilik Modelleri”dir.

“Eğitimin Amacı: Tarihsel Roller ve Hedefler” isimli birinci bölümde, tarih içerisinde eğitime biçilen roller ve bu rolleri değiştiren temel bazı olaylar ele alınmıştır. Bölüm içerisinde, eğitimin ilk dönemde aristokrat sınıfının çocuklarına yönelik bir işlevinin olduğu, daha sonrasında ortaya çıkan sofistler ile artık toplumun tamamına yayıldığına değinildiği görülmüştür (s. 28). Yine özellikle Batı ve İslam aleminde eğitimin gelişimine kısmen değinilmiştir. Eğitimin bu misyonunun Batı’da Reform ve Rönesans hareketleri ve özellikle 1789’daki Fransız İhtilali ile yeni bir anlayış kazandığı ifade edilmektedir. Batıdaki bu hareketler sonucunda köyden kente nüfus göçü artmış ve devletler artık modern-ulusçu görüşlerin güçlendirmek ve sürdürebilmek için eğitimi bir araç olarak görmeye başlamıştır. Bu itibarla devletler, okular aracılığıyla toplumları eğitmekte ve ihtiyaç duyduğu iş gücünü karşılamada eğitimi en önemli güçlerden biri olarak görmektedir. Bu yönüyle okulların bu dönemde artık pedagojik bir makineye dönüştürüldüğü ifade edilmektedir. 19. yüzyıl ile beraber fabrikalaşan okullardan mezun olan bireylerde çeşitli kültür çöküşleri ve bireylerin kendilerine yabancılaşması gibi temel sorunlar ortaya çıkmıştır. Bu tür sorunlar, eğitimin misyonunda da çeşitli bazı değişimleri beraberinde getirmiştir. Bu dönemin önemli bazı düşünürleri, günümüzde de geçerli olan; eğitimin artık daha birey merkezli, bireylerdeki iyiyi ortaya çıkaran ve gelişimsel dönemlere uygun bir anlayışı savunmaya başlamışlardır. Nihayet bu yüzyılın son çeyreğinde, bu ilkeleri ön planda tutan ilerlemeci yaklaşım, eğitimin gidişatına yön veren temel saik olmuştur. Hernekadar ilerlemeci yaklaşım ile eğitime bir soluk aldırılmış olursa da eğitimde köklü bir değişikliğin ancak 21. yüzyılın teknolojik devrimleri göz önünde bulundurularak gerçekleştirileceği de bir gerçektir.

“Yeni Yüzyılın İhtiyaçları: 21. Yüzyılda Değişime Yön Veren Unsurlar ve Eğitime Yansımaları” isimli ikinci bölüm kitapta en hacimli bölümü oluşturmaktadır. Bu bölümde tarihsel süreç içerisinde eğitime yön veren temel paradigmlar ele alınmıştır. Bu kapsamda küreselleşme, postmodern paradigma, bilgi ve iletişim teknolojileri, Endüstri 4.0 ve Toplum 5.0 paradigmları ele alınmıştır. Bu paradigmların ortaya çıkış sebepleri ve ilerleyen dönemlerde evrildikleri durumlar detaylı bir şekilde irdelenmiştir. Bölümde ayrıca küreselleşmenin başlatmış olduğu gelişmelerin modernitenin çöküşü ve postmodern paradigma ile birlikte eğitimde yeni yönelimleri ortaya çıkardığı ve bu yönelimlerin toplumu yeni bir yapıya büründürdüğü gibi çıkarımlarda bulunulmuş, teknolojiadaki ilerleme ve yapay zekanın ortaya çıkması ile Toplum 5.0 modelinin ortaya çıkış aşamaları hakkında

bilgiler verilmiştir (s. 82). Tüm bu gelişmelerin, gelecek için eğitilen bireylerin eğitim programlarına yansımalarının olduğu, bu yansımaların da gelecek için iki farklı insan tipi yetiştirileceği, bu tiplerden ilkinin lider ruhlu ve problem çözme becerisine sahip, diğerinin ise teknolojik otomasyonların kullanılmadığı alanlarda zanaatkâr bireyler olduğu ifade edilmektedir.

“Eğitimde Yeni Bir Yön Arayışı: 21. Yüzyıl Becerileri” isimli üçüncü bölümde 21. yüzyıl becerilerinin neler olduğu, bu beceri çerçevelerini oluşturan çehrelerin kimler olduğu ve hangi becerileri öngördüğü gibi noktalara değinilmiş ve ifade edilen bu becerilerin eleştirisi yapılmıştır. Bu doğrultuda ilk olarak “beceri”, “yetkinlik” ve “yeterlilik” kavramları irdelenmiştir. Bu kavramlar arasında en dar anlama sahip olanın beceri kavramı olduğu, yeterlilik kavramının bir işi yerine getirmek için gerekli becerilere sahip olmak olduğu ve yetkinlik kavramının ise yeterliliğin işe koşulma aşamasında devreye girdiği ifade edilmektedir (s. 91). Yine bölümde ele alınan bir diğer konu, beceri çerçevelerini oluşturan kurum ve kuruluşlardır. Bu doğrultuda; UNESCO, İSTE, AB, OECD, Dünya Bankası, Dünya Ekonomik Forumu gibi bazı kuruluşların bu çerçeveleri belirledikleri görülmektedir. Bu beceri çerçevelerinin eleştirisi ise bölümde ele alınan son konudur. Bu doğrultuda beceri çerçevelerine getirilen eleştirilerden bazıları; bu eleştirilerin önceki yüzyıl becerileri arasında zaten bulunduğu ve beceri çerçevelerinin endüstrinin ihtiyaçlarını gidermek amacıyla oluşturulduğudur. Bu bölümde özellikle dikkat çekilen konu; bu beceri çerçevelerinin finans kuruluşları tarafından desteklenmesinin altında yatan temel sebebin ihtiyaç duyulan nitelikli işgücünün bulunmamasından kaynaklı yıllık 200 milyar dolar kaybeden endüstrinin ihtiyaçlarına cevap verebilmesidir.

Kitabın dördüncü bölümü “21. Yüzyıl Becerileri Öğretiminin Temel Bileşenleri” ismiyle hazırlanmıştır. Bu bölümde 21. yüzyıl becerilerinin temel bileşenleri olan 21. yüzyıl öğreneni, 21. yüzyıl öğretene, 21. yüzyıl eğitim programı, 21. yüzyıl öğrenme deneyimi ve 21. yüzyıl öğrenme ortamı başlıklarına yer verilmiştir. Yazar, bu bölümde; “dijital yerli”, “dijital göçmen”, “Z kuşağı”, “alfa kuşağı” gibi bu dönemin öğrenenini tanımlayan kavramsal nitelermelerin anlam tanımlarını yaparak, bu dönemin öğrenenin temel özellikleri hakkında bilgi vermiştir (s. 142-144). Yine aynı bölüm içerisinde 21. yüzyılın öğretene geçmiş yüzyıllardaki öğretmenler ile farkını açıklayarak bu dönemin öğretene niteliklerini literatürden yararlanarak ifade etmiştir. Bölüm içerisinde değinilen bir diğer konu 21. yüzyıl öğretim programının içeriği ve özellikle bu programın değerlendirme aşamasıdır. Bu noktada yazar, klasik değerlendirme ölçütü olan test vb. ölçme tekniklerinin bu dönem için eksik olacağını ifade ederek, bunun yerine deneysel tabanlı yeni ölçme tekniklerinin kullanılmasını tavsiye etmiştir. Bölüm içerisinde ele alınan bir diğer konu 21. yüzyıl öğrenme deneyimidir. Bu kapsamda yazar, batı literatüründen

yararlanarak 21. yüzyıl öğrenmelerinde dikkat edilecek referans noktalar sunmuştur. Bu kapsamda öğrenmelerin öz yönelimli, iş birliğine ve kavram sorgulamaya dayalı olması tavsiye edilen temel nitelikler arasındadır. Bölüm içerisinde değinilen sok nokta ise 21. yüzyıl öğrenme ortamıdır. Yazar, geçmiş dönemlerden farklı olarak bu dönem öğrenme ortamının çevresinin sadece fiziksel olarak bırakılmayıp aynı zamanda duyuşsal özelliklerin de bulunması gerektiğini savunmaktadır. Zira gelişen teknolojiler eğitimin sadece sınıf ortamında değil hayatın her alanında gerçekleştiğini ve bunun için öğrenme ortamının tüm bu etkenlerin göz önünde bulundurulması gerektiğini savunmuştur.

Kitabın beşinci bölümü “21. Yüzyıl Becerilerinin Türk Eğitim Sistemine Yansımaları” isimli bölümdür. Yazar, bu bölümde 21. yüzyıl becerileri doğrultusunda oluşturulan eğitim programlarının Türk eğitim sistemlerine yansımalarını konu edinmiştir. Bu doğrultuda, Türk eğitim sistemine 2004-2006 yıllarında giren yapılandırmacı yaklaşımın da bunun bir göstergesi olduğu ifade edilmektedir. Yine, 2011 yılında oluşturulan “Türkiye Yükseköğretim Yeterlilik Çerçevesi” ve 2015 yılında oluşturulan “Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi”, 2006 yılında AB tarafından kabul edilen “Hayat Boyu Öğrenme İçin Yeterlilikler Çerçevesi” yapılandırmacı yaklaşımın Türk eğitim sistemindeki yansımaları olarak karşımıza çıkmaktadır. Yazar, batıda gerçekleştirilen beceri temelli eğitim programlarının, sözü edilen yeterlilik çerçeveleri ile Türk eğitim sisteminde de kendisine yer bulduğunu ifade etmektedir.

Kitabın altıncı ve yedinci bölümleri “21. Yüzyılda Dini Yeniden Düşünmek” ve “21. Yüzyılda Dine Yer Açmak” isimli bölümlerdir. Bu bölümlerde yazar, dinin insanlık tarihinden bugüne toplumdaki rolüne değinmiştir. Dinin işlevi modern öncesi, modern dönem ve postmodern dönem olmak üzere üç dönemde ele alınmıştır. Bu doğrultuda, dinin modern öncesi dönemde hayatın bir parçası, akılcı düşünmenin ön plana çıktığı modern dönemde hayatın dışında bir parça ve postmodern dönemde yeniden hayatın içine çekilmiş bir işlevinden söz edilmektedir. Yazar, bölüm kapsamında “modernleşme” ve “sekülerleşme” kavramlarının da toplumda bir karmaşaya sebebiyet verdiğini ve genellikle doğru orantılı bir yönelim gösterdiklerini, fakat gerçekte bu durumun her zaman böyle olmadığını ifade etmiştir. Bu bölümler kapsamında yazarın değindiği bir diğer durum ise din eğitimi bölümüdür. Yazar, din eğitiminin dönemselsel olarak farklı amaçlar ve sıklıklarla uygulandığını ifade etmiştir. Özellikle modernitenin kabulünden sonra dinin resmi alanlarla görünürlüğünün azalması ile din eğitimi işi daha geri planda bırakılmıştır. Fakat bazı çeşitli olaylar dinin tehlikeler karşısındaki frenleyici gücünü ortaya koymaktadır. Yazarın temelde ele aldığı iki olay vardır: Bunlar doğru blokunun yıkılması ve 11 Eylül olaylarıdır. Bu iki olayın, dinin konumunu ve doğru bir

din eğitiminin gücünü yeniden ortaya koymuştur. Bu doğrultuda da din eğitimi kendisine ihtiyaç duyulduğunu yeniden anlamıştır.

“21. Yüzyılda Din Eğitimi Neyi Vadedebilir” isimli sekizinci bölümde din eğitiminin insanlara ve toplumlara kazandırabilecekleri ele alınmıştır. Bu doğrultuda yazar din eğitiminin bireye; diğeri ile sağlıklı bir iletişim kurabilmesi amacıyla “din okuryazarlığını” kazandırabileceğini, değişen dünya ve dönüşen toplumlarda sağlıklı bir ahlaki kimlik oluşturabilmesi amacıyla “ahlak okuryazarlığı” kazandırabileceğini, toplumsallaşmaya katkı sunması amacıyla “sosyal bütünleşme/ bir arada yaşama becerisi” kazandırabileceğini, içsel dünyasına destek olabilmesi amacıyla “hayatını anlamlandırma” noktasında destek sağlayabileceğini ifade etmiştir. Ayrıca bu bağlamda din eğitiminin bireyin sağlıklı bir “kimlik oluşturmaya” katkıda bulunacağı ve son dönemlerin en önemli konularından biri olan “sürdürülebilirliğe” katkı sağlayacağını belirtmiştir.

Kitabın son iki bölümü “Beceri Temelli Din Öğretiminin İmkân ve Sınırlılıkları” ve “Beceri Temelli Din Öğretiminde Bazı Yeterlilik Modelleri” isimli bölümlerdir. Bölüm içerisinde yazar, beceri temelli din öğretiminde dikkat edilmesi gereken ilkelere, bu tür bir programın getireceği yeniliklere ve programın uygulanmasında karşılaşılabilecek sorunlara çok detaylı olmamak kaydıyla değinmiştir. Yazar, kitabın son bölümünde yurtdışında uygulanan din öğretiminde bazı yerlilik modellerine değinmiştir.

“21. Yüzyıl Becerileri ve Din Eğitimi” isimli eser, eğitime yön veren olayların beceri temelli programların ortaya çıkışına etkisi ve bu yeni program türünün din eğitime uygulanmasının imkân ve sınırlılıklarını tartışan bir eserdir. Kitap incelendiğinde iyi bir yerli ve yabancı literatürün sentezlenerek iki kapak arasına toplandığını göstermektedir. Eserde yer alan bölüm ve başlıklar, beceri temelli bir din öğretimi programının oluşturulmasında sistematik olarak ele alınmıştır. Kitapta yer alan ve 21. yüzyılda din eğitiminin vaatleri arasında bulunan sürdürülebilirliğe katkı sağlaması konusu, din eğitimi ile ilgili yer alan eserlerde sıkça rastlanmayan ve belki de ilk defa yazarın ele aldığı bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır (s.233). Sürdürülebilirlik hemen her alanda olduğu gibi eğitim alanında da günümüzü ve gelecek nesilleri ilgilendiren en önemli konular arasındadır. Din eğitiminin böyle bir konuya hizmetinin söz konusu olması ve bunun bilimsel bir zeminde ifade edilmesi de oldukça önemli bir gelişmedir.

21. yüzyıl becerileri ile gerçekleştirilecek bir eğitim programının en temel gayesi kuşkusuz gelecekte ortaya çıkması muhtemel sorunlara çözüm önerileri sunabilmek ve bireylere bu doğrultuda beceriler kazandırmaktır. Bu doğrultuda din eğitiminden beklenen vaatlerden bir tanesi de bireylerin problem çözme becerisine

katkıda bulunmasıdır. Din Eğitimi alanında yazılan eserlerin, din eğitiminin bu rolünü göz ardı etmediği görülmektedir (Akyürek, 2012, 99; Altaş, 2022). Fakat bu kitapta yer alan “21. Yüzyılda Din Eğitimi Neyi Vadedebilir?” bölümünde din eğitiminin vaatleri incelendiğinde bu durumun göz ardı edildiği görülmektedir.

Kitapta yer alan 21. yüzyıl becerilerinin Türk eğitim sistemine yansımaları bölümünde Türkiye’deki öğretim programlarına 21. yüzyıl becerilerinin yansımaları irdelenmeye çalışılmıştır. Kitabın 2023 yılında yayınlandığı göz önüne alındığında, 2024 yılında taslak olarak sunulan ve kabulü de aynı yıl içerisinde gerçekleşen Türkiye maarif modeli eğitim programına kitap içerisinde yer verilmemesi olağan bir durumdur. Fakat bu programın beceri temelli olarak hazırlanması, programın bu kitapta da diğer eğitim programları ile beraber irdelenmesini gerektirmektedir. Bu sebepten ötürü yazarın, kitabın diğer baskılarında bu bölüme Türkiye yüzyılı maarif modeli eğitim programını da dahil etmesi beklenmektedir.

Kaynaklar

Akyürek, Süleyman. “İlk ve Orta Öğretimde Din Eğitimi: Kuramsal Çerçeve”. *Din Eğitimi*. ed. Recai Doğan - Remziye Ege. 81-104. Ankara, 1. Basım, 2012.

Altaş, Nurullah. *Din Eğitimi*. Ankara, 1. Basım, 2022.

Aşlamacı, İbrahim. *21. Yüzyıl Becerileri ve Din Eğitimi Eleştirel Bir Yaklaşım*. İstanbul, 1. Basım, 2023.